

3. Богдан Т. Війна і державні фінанси: скільки потрібно грошей на відновлення і де їх брати. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/3/693382/index.amp> (дата звернення: 11.11.2022).
4. Борщевський В.В., Двігун А.О. Економіка регіонів України в умовах війни. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20220033.pdf> (дата звернення: 11.11.2022).
5. Петрик О. Втримати курс та інфляцію. Як повинні діяти НБУ та уряд? <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/07/29/689797/> (дата звернення: 11.11.2022).
6. Просто про економіку. URL: <https://cutt.ly/vMCHRYk> (дата звернення: 11.11.2022).
7. Війна призведе до скорочення економіки України майже на третину, – ЄБРР. URL: <https://cutt.ly/oMCH1DA> (дата звернення: 11.11.2022).
8. Зростання цін та діра в бюджеті. Як виживає Україна під час війни. URL: <https://cutt.ly/qMCH6kZ> (дата звернення: 11.11.2022).
9. Економіка України скоротиться цього року на 45 відсотків внаслідок вторгнення Росії. URL: <https://cutt.ly/DMCJam1> (дата звернення: 11.11.2022).

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.**, асистент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Ческідова І.О.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Боднар О.А.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ У КОНТЕКСТІ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

***Анотація:** досліджено поняття банкрутства банківських установ, здійснено оцінку ймовірності настання банкрутства ПАТ «МТБ Банк», АТ КБ «ПриватБанк», ПАТ «Банк Восток», АТ «Укресімбанк», АТ «Райффайзен Банк».*

***Ключові слова:** банкрутство, банківські установи, фінансова стійкість.*

Для банківського сектору завжди актуальним є питання оцінки ймовірності банкрутства банківських установ. Кількість банків в Україні протягом останніх років продовжує зменшуватися внаслідок впливу на них негативних факторів, що здійснюють прямий вплив на економічні показники діяльності банків, внаслідок чого банківські установи через певний проміжок часу визнаються збанкрутілими.

З огляду на політичну та економічну ситуації, що складаються в Україні, досить гостро постає питання забезпечення фінансової стійкості банківського сектору, що є важливим як для економічної складової країни, так і для акціонерів, вкладників та інших зацікавлених у даному питанні осіб.

Проблеми банкрутства, а також ліквідації банківських установ досліджувалися вітчизняними та закордонними вченими, зокрема Г. Івановим, І. Лютим, А. Степаненко, П. Гоханом та Ф. Евансом.

Для оцінки банкрутства банків використовується досить велика кількість методик, кожна з яких має свої певні особливості. Більшість з існуючих методів націлені на прогнозування показників у майбутньому, не беручи до уваги минулорічний досвід банківської діяльності та, в більшості випадків, лише констатують факт банкрутства. Таким чином, вважаємо доцільним запропонувати методику оцінки ймовірності банкрутства, що полягає в аналізі найважливіших показників банківської діяльності з урахуванням результатів минулих років.

Дослідження ймовірності банкрутства банківських установ включає в себе декілька етапів:

- 1) формування темпу приросту значень основних показників діяльності банківських установ;
- 2) побудова матриці еталонних значень;
- 3) формування матриці співвідношення фактичних та еталонних значень;
- 4) розрахунок інтегрального показника ймовірності банкрутства;
- 5) оцінка рівня ймовірності банкрутства банківської установи.

Для прогнозування ймовірності банкрутства було обрано п'ять банківських установ з різною формою власності та позиціями у рейтингу банків України [1], а саме: ПАТ «МТБ Банк»; АТ КБ «ПриватБанк»; ПАТ «Банк Восток»; АТ «Укресімбанк»; АТ «Райффайзен Банк».

За допомогою фінансової звітності зазначених банківських установ розраховуємо темпи зростання основних показників банківської діяльності протягом 2020 та 2021 років (табл.1).

Таблиця 1 Темпи приросту абсолютних показників банківської діяльності протягом 2020-2021 років

№	Найменування показника	ПАТ «МТБ БАНК»	АТ «Укресімбанк»	АТ «Райффайзен Банк»	АТ КБ «ПриватБанк»	ПАТ «Банк Восток»
1.	Власний капітал	1,14	1,21	1,12	1,01	1,17
2.	Чистий прибуток	1,59	-0,49	1,18	1,0	2,05
3.	Активи банку	1,46	0,99	1,11	0,97	1,01
4.	Довгострокові депозити	1,48	0,82	1,50	0,88	0,75
5.	Зобов'язання банку	1,49	0,09	1,11	0,83	1,00
6.	Кредитний портфель	1,36	0,80	1,01	1,02	1,24
7.	Високоліквідні активи	1,68	0,85	1,89	1,15	1,52
8.	Непрацюючі кредити	0,23	1,87	0,97	0,96	0,92

Джерело: сформовано автором за даними [2], [3], [4], [5], [6]

Наступним етапом розраховуємо кількісні параметри щодо оцінки банкрутства банківських установ. Проте, використовуючи даний метод, можна оцінити лише ймовірність банкрутства, але для більш детального аналізу, кількість показників рекомендується збільшити.

В таблиці 2 відобразимо нормативні співвідношення абсолютних показників для оцінки рівня ймовірності банкрутства.

Таблиця 2 Нормативне співвідношення абсолютних показників

№	Найменування показника	Співвідношення показників	Співвідношення темпі приросту показників
1.	Рентабельність власного капіталу	Збільшення	Чистий прибуток > Власного капіталу
2.	Рентабельність банківських активів	Збільшення	Чистий прибуток > Активів банку
3.	Мультиплікатор капіталу банку	Зменшення	Активи банку < Власного капіталу
4.	Частка довгострокових депозитів у складі банківських зобов'язань	Збільшення	Довгострокові депозити > Зобов'язань банку
5.	Кредитний портфель банку	Зменшення	Непрацюючі кредити < Кредитного портфеля банку
6.	Частка високоліквідних активів у складі загальних активів банку	Збільшення	Високоліквідні активи > Активів банку

Джерело: авторська розробка

Розрахувавши темпи приросту абсолютних показників банківської діяльності протягом 2020-2021 років, формуємо матрицю преференцій фактичних значень показників. Тобто, за підсумками діяльності АТ КБ «ПриватБанк» можна спостерігати, що темп приросту чистого прибутку перевищує темп приросту власного капіталу, тому на перетині другого рядку та першої колонки відображаємо «1» та на перетині першого рядка та другої колонки – «-1».

Наступним етапом для аналізу ймовірності банкрутства зазначених банківських установ є формування загальної матриці, в якій відображаються відповідності фактичних значень темпів приросту показників банківської діяльності та показників, що визначені, як еталонні (табл.3).

Сформувавши матрицю відповідності фактичних значень еталонним, розраховуємо інтегральний показник ймовірності банкрутства банківських установ шляхом ділення суми значень фактичних показників, що відповідають еталонним на загальну суму показників у матриці.

Чим ближче до одиниці наближається значення інтегрального показника, ти нижче вірогідність банкрутства зазначеної банківської установи:

$$\text{Рівень ймовірності банкрутства} = \begin{cases} \text{Низький рівень, якщо } 1 > \text{РБ} > 0,5 \\ \text{Банкрутство, якщо } 0,25 > \text{РБ} > 0 \\ \text{Високий рівень, якщо } 0,5 > \text{РБ} > 0,25 \end{cases}$$

Таблиця 3 Матриця відповідності фактичних значень еталонним

Фактичні значення показників					Еталонні значення показників	Найменування абсолютних показників	Еталонні значення показників	Фактичні значення показників				
ПриватБанк	Райффайзен	Восток	Укрексімбанк	МТБ				МТБ	Укрексімбанк	Восток	Райффайзен	ПриватБанк
0	-1	-1	0	-1	-1	$У_{\text{ЧП}} > У_{\text{ВК}}$	1	1	0	1	1	0
-1	-1	-1	0	-1	-1	$У_{\text{ЧП}} > У_{\text{АБ}}$	1	1	0	1	1	1
1	1	1	1	0	1	$У_{\text{АБ}} < У_{\text{ВК}}$	-1	0	-1	-1	-1	-1
-1	-1	0	-1	0	-1	$У_{\text{ДД}} > У_{\text{ЗБ}}$	1	0	1	0	1	1
1	1	1	0	1	1	$У_{\text{НК}} < У_{\text{КП}}$	-1	-1	0	-1	-1	-1
1	1	1	0	1	1	$У_{\text{ВА}} > У_{\text{АБ}}$	-1	-1	0	-1	-1	-1

Джерело: авторська розробка

Результати розрахунку інтегральних показників п'яти досліджуваних банківських установ та висновки щодо ймовірності настання банкрутства наведено в табл.4

Таблиця 4 Ймовірність настання банкрутства банківських установ

Найменування банківської установи	Значення інтегрального показника	Ймовірність банкрутства банківської установи
АТ КБ «ПриватБанк»	0,83	Низький
АТ «Укрексімбанк»	0,16	Банкрутство
АТ «Райффайзен Банк»	1	Низький
ПАТ «Банк Восток»	0,83	Низький
ПАТ «МТБ БАНК»	0,66	Низький

Джерело: авторська розробка

Таким чином, провівши дослідження показників діяльності банківських установ, розрахувавши інтегральний показник банкрутства, можна зробити наступні висновки: із п'яти обраних для аналізу банківських установ, лише в одній спостерігається стан, що визначається близьким до банкрутства. АТ КБ «ПриватБанк» та ПАТ «Банк Восток» мають однаковий інтегральний показник – 0,83, що свідчить про низьку вірогідність настання банкрутства у даних банках. Обидві банківські установи характеризуються високим рівнем чистого прибутку та зниженням рівня непрацюючих кредитів у звітному році. АТ «Райффайзен Банк» належить до іноземних банківських груп. Протягом останніх років у даній банківській установі спостерігається чітка тенденція до збільшення рівня прибутку та, в цілому, Райффайзен Банк посідає перше місце за рейтингом стресостійкості банківських установ у 2022 році.

Список використаних джерел:

1. Мінфін – Рейтинг стійкості банків за результатами 2021 року. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/> (дата звернення: 20.10.2022).
2. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк» URL: <https://privatbank.ua/> (дата звернення: 20.10.2022).
3. Офіційний сайт АТ «Укресімбанк» URL: <https://www.eximb.com/> (дата звернення: 20.10.2022).
4. Офіційний сайт АТ «Райффайзен Банк» URL: <https://raiffeisen.ua/> (дата звернення: 20.10.2022).
5. Офіційний сайт ПАТ «Банк Восток» URL: <https://bankvostok.com.ua/#/> (дата звернення: 20.10.2022).
6. Офіційний сайт ПАТ «МТБ Банк» URL: <https://www.mtb.ua/> (дата звернення: 20.10.2022).